HODNĚ ROKŮ, PEJSKU!

Zaplatíme cokoli, jen ať je s námi aspoň ještě rok. Uzdravte ho, pomozte mu. Tohle slyší veterináři často. Je snaha prodlužovat psí život stejně jako ten lidský.

TEXT **SCARLETT WILKOVÁ** ILUSTRACE **MIDJOURNEY**

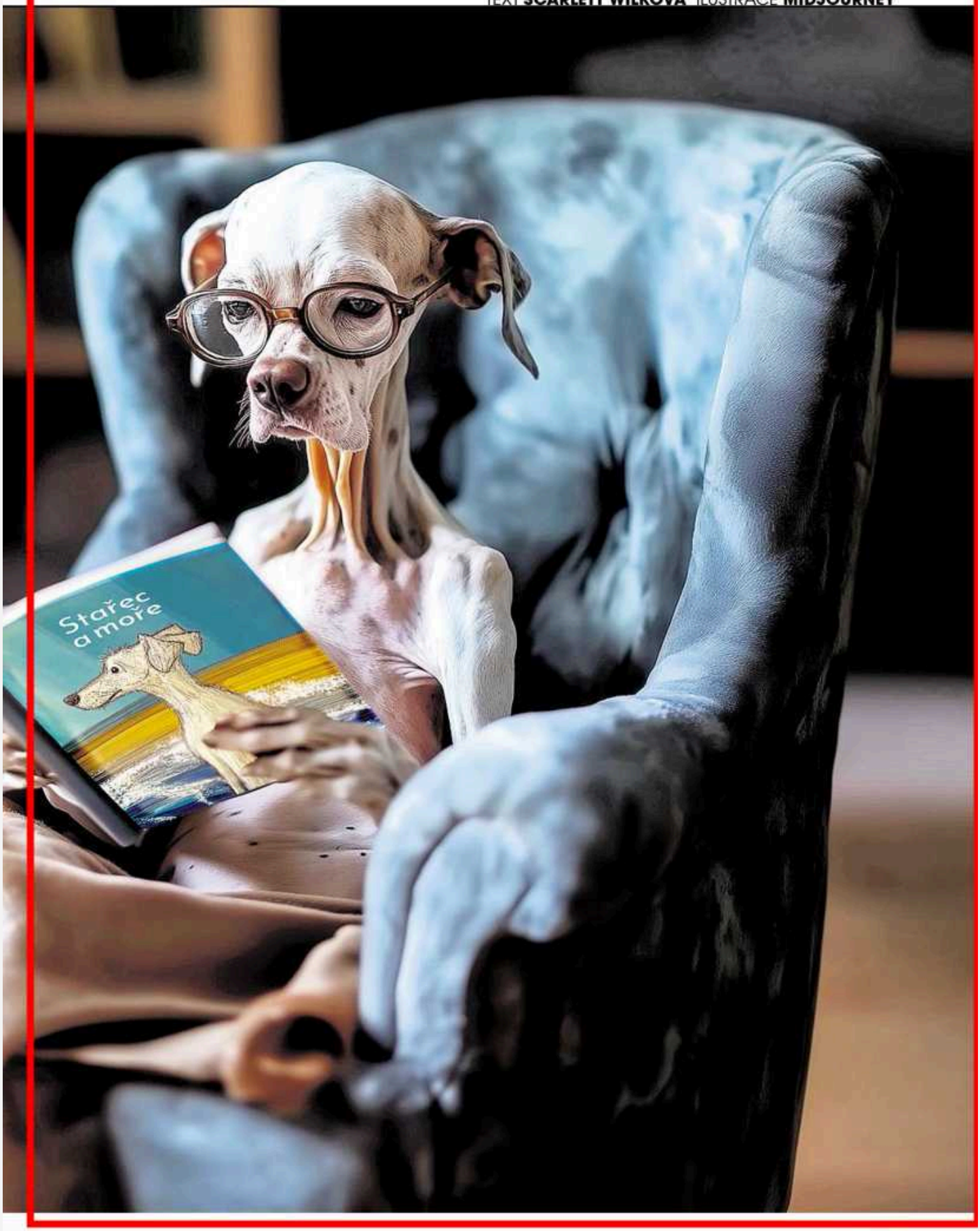

HLEDÁ DLOUHOVĚKOST. Evžen Korec a jeho Aristocrat.

Jdete si pro štěně. Vybrali jste si ho u chovatele, který vám ukáže certifikát, že jeho psi pocházejí z linie, v níž jsou potvrzené geny dlouhověkosti. Víte, že předkové štěňátka byli co do věku rekordmani. Pejsky, kteří takové potvrzení nemají, už nikdo nechce. Nákup psa se musí rovnat jistotě, že si ho užijete dlouho.

Zní to jako sci-fi?

Scéna z fantastického filmu, který se odehrává v daleké budoucnosti?

Časem to může být běžná situace.

Pryč je doba, kdy Alíci a Azoři žili okolo šesti let a většinu z nich strávili uvázaní u boudy, v lepším případě pobíhali po zahradě. Nynější psi jsou právoplatnými členy domácností, což znamená, že chceme, aby prožili dlouhý, kvalitní život. Takový, po jakém toužíme my sami.

Jenže pokud dáváme přednost velkým plemenům, máme smůlu. Zatímco s dogou si často užijeme jen zhruba šest společných let, s bišonem klidně šestnáct.

UDĚLÁME TEST

„Větší plemena se dožívají nižšího věku," vysvětluje molekulární biolog Evžen Korec. „V tomhle jsou psi obrovskou výjimkou proti jiným živočišným druhům, protože obecně platí, že čím je zvíře větší, tím žije déle. V tom, že by se zrovna velcí psi měli dožívat nižšího věku, není zákonitost. Nevíme, proč to tak je, ale je velmi pravděpodobné, že tajemství se skrývá v genech. Při šlechtění různých plemen se mohly ztratit geny způsobující dlouhověkost."

Evžen Korec je spoluautorem mnoha patentů a publikací zveřejněných v prestižních světových vědeckých časopisech. Zároveň je ředitelem zoologické zahrady v Táboře. Ve spolupráci s Ústavem molekulární genetiky Akademie věd ČR zkoumá genetiku a dlouhověkost psů.

Molekulární biolog Korec se rozhodl najít geny psí dlouhověkosti. Týmu, který vede, se to daří. Výzkum je ve světě naprostým unikátem.

Kavalír king Charles španěl. Znáte ho?

Vícebarevný flekatý pejsek s roztomilým výrazem a dlouhýma ušima, poměrně hodně oblíbený a rozšířený domácí mazlík.

Když se mu dostane dobré péče a nepostihne ho nic zlého, je ideálním partnerem pro ty, kteří chtějí mít svého psa co nejdéle. Už je to potvrzeno. Kavalíři jsou totiž součástí výzkumu. Právě u nich tým Evžena Korce geny dlouhověkosti objevil. Kromě malých kavalírů je našel též u plemene cane corso. A pokračuje dál, nyní testuje bílé švýcarské ovčáky, leonbergery, irské vlkodavy a československé vlčáky.

„Snažíme se do výzkumu zapojit další plemena. Pokud geny, které jsme už u dvou plemen našli, najdeme i u dalších, budeme moct vyvinout jednoduchý test na principu PCR, který nám v jakémkoli věku, klidně hned po narození, umožní jednoduše zjistit, zda pes má, či nemá potenciál dlouhověkosti. A fungoval by univerzálně u všech plemen," vysvětluje Evžen Korec.

Takže pokud byste se v některé veterinární ordinaci setkali s nabídkou, že vašemu postaršímu, ale stále zdatnému a veselému pejskovi vezmou stěr a někam ho pošlou testovat, nedivte se, nebraňte se, třeba tím pomůžete právě v tomto výzkumu.

„Člověk, který nemá psa, to možná nepochopí, ale pro majitele psů je důležitý každý měsíc navíc, kdy s ním může být. Tak jako u lidí počítáme roky, u psů počítáme měsíce," podotýká Evžen Korec.

U plemen cane corso a kavalír king Charles španěl jsou už geny související s dlouhověkostí objeveny a popsány ve vědecké literatuře. U kavalírů se už vybírají psi vhodní pro založení dlouhověké linie. Pokud všechno půjde dobře, střední doba dožití by se prodloužila o dva a půl roku.

DOBRÁ KONDICE

„Nepotřebuju, aby se mnou byl pes osmnáct let, bral tuny prášků, běhala bych s ním po veterinách a nosila ho venčit v náručí. To všechno majitelé nemocných starých psů znají. Nejde o to, prodlužovat takový život," vysvětluje Michaela Čermáková, dlouholetá chovatelka kavalírů a autorka knih o tomto plemeni. A pokračuje: „Ale když se pes dožije šestnácti let v dobré kondici, znamená to, že je zdravý a jeho genetický materiál může přispět k tomu, aby i další kavalíři byli dlouhověcí a zdraví. Takže jsme ve fázi, kdy gen byl objeven, vědci vědí, co hledat, a my posíláme vzorky vnuků a pravnuků dlouhověkých jedinců na další zkoumání."

Nejde pouze o to, aby se vytvořily páry jakýchsi superpsů, z nichž vzejdou další superpsi. Zkoumání genů je důležité i proto, že v průběhu staletí byla vyšlechtěna plemena, z nichž některá mají zdravotní problémy. U kavalír king Charles španělů se poměrně často vyskytuje nedomykavost srdeční chlopně. Umírají na ni. „Třeba nás výzkum i v tomhle posune dál," říká Michaela Čermáková.

FOTO SOUKROMÝ ARCHIV EVŽENA KORCE

KLONOVÁNÍ PSA VYCHÁZÍ V PŘEPOČTU NA VÍC NEŽ MILION KORUN, K TOMU PŘIPOČTĚME NEMALÉ NÁKLADY SPOJENÉ S JEHO ODVEZENÍM.

Nabízí se otázka, proč je výzkum zaměřen právě na některá plemena.

„Psů plemene kavalír king Charles španěl je hodně. To je důležité, protože my musíme novou dlouhověkou linii založit z mnoha jedinců, jinak by to mohlo vést k dalším problémům," vysvětluje Evžen Korec. Ale především chovatelé kavalírů jsou nápadem nadšeni a do výzkumu se rádi zapojili.

Otázka číslo dvě: proč je dalším plemenem v centru zájmu cane corso? Poměrně málo rozšířený psí obr?

Protože je chová právě Evžen Korec a miluje je tak, že když mu jeden zemřel, nechal si ho naklonovat. Pes byl tak kvalitní a výjimečný, že z něj vznikl jeho klon, tedy naprosto identický pes. Jediný ve střední Evropě. Jmenuje se Aristocrat II. Korec Corso. A žije si opravdu jako aristokrat.

Může to sice působit jako rozmar úspěšného podnikatele, který si něco takového může dovolit, jenže význam tohoto činu je širší. První, původní Aristocrat byl tak kvalitní, že se stal zakladatelem linie stejně kvalitních jedinců, o něž je zájem v mnoha zemích. Bylo by škoda tenhle potenciál nevyužít, když jeho potomci jsou zdraví, chytří, životaschopní, zkrátka přesně takoví, jací by psi tohoto plemene mohli být.

„Když máte špičkového psa, klonování znamená konzervaci genomu. V současnosti je teprve v začátcích, klonováním psů se zabývají jen tři kliniky na světě, ale do budoucna to může probíhat podobně jako u koní. Špičkoví dostihoví a parkurový koně se už klonují. Moc se o tom nemluví, ale klonovaní koně běhají závody," říká Evžen Korec.

Protože je ředitelem zoologické zahrady, ve zkušenostech z výzkumu genů dlouhověkosti a klonování vidí cestu, jak zachovat některé druhy zvířat, jimž hrozí vyhynutí. Jeho výzkum se využívá například při zkoumání dlouhověkosti zubrů a bizonů.

JÁ CHCI TAKY

Evžen Korec si o svém výjimečném naklonovaném psu povídá rád. Mluvil o něm například v Show Jana Krause. To pak byla mela! Ozývala se mu spousta lidí, ptali se, jak na to, kdekdo si chtěl svého miláčka nechat naklonovat, udělat si ho věčným, nesmrtelným. Ostatně každý si přece myslí, že jeho pes je výjimečný.

Tudíž se nabízí otázka, zda nejde o příklad toho, jak se lidé snaží poroučet přírodě a měnit její zákonitosti. Otázka, zda je takové umělé prodlužování života psů, natož jejich klonování etické, vhodné a správné. Nebo zda jde o výstřelek, který nakonec stejně budou využívat pouze lidé bohatí, vlivní a s patřičnými kontakty.

„Většina těch, kteří se mi ozývají, nemá psy s průkazem původu, nejde jim o to, že by klonováním chtěli zachovat špičkové jedince. Prostě mají své psy rádi, nechtějí o ně přijít a jsou ochotni pro ně leccos udělat," říká Evžen Korec.

Zájemci o klonování mu telefonují, píší na jeho mailovou adresu domů nebo do zoologické zahrady v Táboře a jemu ten velký zájem nevadí, naopak ho vyloženě těší.

„Nevolají vám třeba babičky s dotazem, jak si naklonovat starého pudlíka?" ptám se.

„Nemějte obavy, dokážu dotazy vyselektovat," odpovídá. „Jsem přesvědčený, že by se o klonování jako o nástroji pro zachování špičkových jedinců obecně mělo víc vědět."

Jde o složitý proces? „Nepředstavujte si, že jde o něco jednoduchého," potvrzuje Evžen Korec. „Obvykle se klonuje po úmrtí jedince. Zásadní problém je v tom, že když pes uhyne, je nutné udělat tkáňovou kulturu z ještě živých buněk, to znamená optimálně do dvanácti nebo maximálně do čtyřiceti osmi hodin. I když se to podaří, není vyhráno. Ne každý pes se naklonovat dá."

A taky jde samozřejmě o dosti nákladnou záležitost. Klonování psa vychází v přepočtu na víc než milion korun, k tomu připočtěme nemalé náklady spojené s odvezením klonovaného psa z některé ze tří zahraničních klinik. Existuje však i levnější varianta. Je možné vytvořit tkáňovou kulturu a buňky následně zamrazit v tekutém dusíku. Klonování s využitím těchto buněk může být provedeno v budoucnosti, za rok nebo třeba za dvacet let. Vytvoření tkáňové kultury stojí desetitisíce korun.

CO MI NABÍDNETE?

Ano, řekne si leckdo, tohle všechno může působit jako cosi, co se běžných lidí a běžných psů netýká a nikdy týkat nebude. A navíc smrt a nemoci jsou přece naprosto přirozené, takže je nesmyslné proti nim bojovat.

Jenže kdyby nám někdo před třiceti lety předpovídal, jak jednou budou vypadat obchody se zbožím pro psy, kolik peněz

NEJDÉLE ŽIJÍCÍ PLEMENA. Zleva lhasa apso, dalmatin, italský chrtík, pudl toy, kanaánský pes, irský teriér.

FOTO SHUTTERSTOCK

do nich budeme ochotni vrážet a jakou péči budeme psům poskytovat, taky bychom nevěřili.

Tak schválně, co kdyby třeba někdo v roce 1990 tvrdil, že budeme psům běžně kupovat speciální potravinové doplňky zpomalující stárnutí a kosmetiku, neřekli bychom, že je blázen?

V průběhu let se anti-age byznys týkající se psů rozvinul do stejně velkých rozměrů jako u lidí.

Nabídka doplňků stravy a nejrůznějších prostředků slibujících delší a kvalitnější život je možná větší než u lidí.

Tady je malá ukázka:

Minerální omlazující šampon.

Anti-age taurin, který chrání buňky před volnými radikály a zabraňuje předčasnému stárnutí organismu.

Hydrolyzovaný kolagen pro delší život.

Multivitamin napomáhající ke zmírnění projevů stáří a předcházení kognitivních poruch (jinými slovy – aby pes neměl alzheimera).

Senior Dog – přípravek z kopřivy, ostropestřce, pampelišky, pivovarských kvasnic, zázvoru a ginkga pro zachování vitality a zdraví psích seniorů.

Balancovaný komplex pro zpomalení příznaků stárnutí.

Plíce Rocco ze stoprocentního hovězího masa vhodné pro starší psy.

E-shopy s potřebami pro psy mají speciální oddělení s nabídkou pro psí seniory.

Jen naprostý ignorant nyní kupuje psovi celý život stále stejné granule, trendem je s každým přibývajícím rokem psa konzultovat s veterinářem a prodavači v obchodech se zvířecími potřebami, jak stravu vyvážit, proměnit, čím ji doplnit, co přidat, co ubrat, jaký druh granulí je vhodný v pěti letech, v sedmi, deseti letech...

Děláme to se zaujetím, s láskou, s obětavostí a vírou, že tím vším přispějeme k tomu, ať je s námi náš pes co nejdéle.

Je čím dál běžnější zřizovat psům pojištění, abychom v jejich vyšším věku zvládali finančně náročnou péči o jejich zdraví. Protože když pes onemocní, většina majitelů je schopna a ochotna zaplatit na veterině desítky i stovky tisíc korun.

Čím dál běžnější se stává profese výživový poradce pro psy.

I to by možná před lety připadalo jako sci-fi.

Jenže to všechno má jeden jediný cíl – aby psi byli zdraví, šťastní, veselí a žili co nejdéle.

Takže je vysoce pravděpodobné, že cílené vytváření dlouhověkých linií psů bude jednou poměrně běžné.

VÝSLEDKEM ČASTO BÝVÁ, ŽE S NIMI MAJITEL TRÁVÍ VÍC ČASU NA VETERINĚ NEŽ NA VYCHÁZKÁCH.

HEZKÝ, NEMOCNÝ

„Kvalitní výživa a kvalitní zdravotní péče je jednou z cest, jak psům zajistit dlouhý život," dodává Evžen Korec. „Ale ani nejkvalitnější výživa a nejkvalitnější zdravotní péče nezajistí dlouhověkost, pokud pes nemá dobrý genetický potenciál. A právě cílem našeho výzkumu je vytvořit dlouhověké linie psů, kdy by se cíleně křížili jedinci s geny dlouhověkosti."

Pes vznikl z vlka. Vlk se v zajetí dožívá okolo dvaceti let. Takže vědci hledající gen dlouhověkosti se domnívají, že by i velcí psi měli žít tak dlouho. Že se v průběhu šlechtění, kdy psi nabírali nejrůznější podoby, které mnohdy už s vlkem nemají na pohled vůbec nic společného, něco stalo. Něco, co psům ubralo šanci žít dlouho.

Není na tom nic divného, lidi při vytváření nejrůznějších plemen udělali hodně chyb. Vytvořili psy malinké, v neobvyklých barvách, s čumáčky, které jsou zploštěné. Ti nám teď připadají roztomilí. Jenže těm psům se špatně dýchá. U některých plemen se v průběhu šlechtění začaly objevovat stejné nemoci a vady. To, co je zdravotní indispozice, například extrémně malý vzrůst nebo příliš zmáčklý čumák, začali chovatelé u některých plemen upřednostňovat, vyhledávat a cíleně dávat dohromady takhle výjimečné jedince. Cíl byl jasný – vytvářet co nejmenší a zdánlivě co nejroztomilejší pejsky, po jakých byla v posledních letech poptávka. Výsledkem ovšem často bývá, že s nimi majitel tráví víc času na veterině než na vycházkách.

Příklad? Třeba francouzský buldoček, jehož obliba se prudce zvedla. Kdekdo ho chtěl, kdekdo toužil po štěňátku, které má co nejsplácnutější čenich.

„Je to vlastně brachycefalie, deformita lebky. Nemoc. Souvisí to s velkou spoustou problémů, jako je dechová nedostatečnost, potíže se zuby, zažíváním, páteří, rozmnožováním, očima a srdcem. Jenže lidem se takovi psi líbí, připadají jim roztomilí," uvedla Markéta Dajbychová, odbornice na výzkum psí DNA.

U takových psů se však nějaké rekordy v dlouhověkosti očekávat nedají.

ARISTOCRAT II. Když první z linie zemřel, vznikl naklonováním jeho nástupce.

FOTO SOUKROMÝ ARCHIV EVŽENA KORCE

PSÍ REKORDMANI

Na jaké plemeno se tedy zaměřit, pokud toužíme, aby nám pes vydržel co nejdéle?

Zatím jsou mezi nejdéle žijící plemena zařazeni lakeland teriér, irský teriér, kanaánský pes, pudl toy, švédský vallhund, tibetský španěl, lhasa apso, australský silky teriér, border teriér, border kolie, italský chrtík a dalmatin.

Nejkratší dobu naopak žijí velký modrý gaskoňský honič, bordeauxská doga, pyrenejský ovčák, šarpej, bloodhound, bernardýn, leonberger, anglický mastif a bullmastif.

Ale klidně se může stát, že nakonec se nějakým věkovým rekordmanem, který se dožije patnácti let ve vynikající kondici, stane úplně obyčejný vořech z útulku, který vypadá tak, že se o jeho genové linii nikdo ani neodváží spekulovat. ■

scarlett.wilkova@mfdnes.cz